

الله أكبر
الأكبر

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت
دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کاشناسی ارشد در رشته علوم تربیتی
گرایش: مدیریت آموزشی

عنوان:

رابطه ویژگیهای شخصیتی و هوش هیجانی با سلامت روان در دانشجویان آموزشکده فنی و حرفه ای شهید رجایی شهر شیراز

استاد راهنما:

دکتر مژگان امیریان زاده

استاد مشاور:

دکتر مسلم صالحی

نگارش:

امیر بحرانی فرد

پاییز

۱۳۹۳

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسن، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیرحرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیرعلمی می آلاینند.

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب امیر بحرانی فرد دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی که در تاریخ از پایان نامه خود تحت عنوان رابطه ویژگیهای شخصیتی و هوش هیجانی با سلامت روان در دانشجویان آموزشده فنی و حرفه ای شهیدرجایی شهر شیراز با کسب نمره ۱۷/۹۹ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانواد
تاریخ و امضاء

واحد مرودشت

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: امیر بحرانی فرد

رشته: علوم تربیتی

گرایش: مدیریت آموزشی

از پایان نامه خود با عنوان:

رابطه ویژگیهای شخصیتی و هوش هیجانی با سلامت روان در دانشجویان آموزشکده فنی و حرفه ای شهید رجایی شهر شیراز با نمره ۱۷/۹۹ دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضای هیات داورى سمت امضاء اعضای هیات داورى

۱- دکتر مژگان امیریان زاده استاد راهنما

۲- دکتر مسلم صالحی استاد مشاور

۳- دکتر عباس قلتاش استاد داور

مراتب فوق مورد تایید است.

پژوهش

مدیر معاونت

مهر و امضاء

تقدیم به همسر م:

که سایه مهربانیش سایه سار زندگیم می باشد، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

تقدیر و تشکر

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم. اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب " من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزّ و جلّ " : از استاد با کمال و شایسته؛ سرکارخانم دکتر امیریان زاده که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند و از استاد صبور و با تقوا، جناب آقای دکتر صالحی که زحمت مشاوره این رساله را در حالی متقبل شدند که بدون مساعدت ایشان، این پروژه به نتیجه مطلوب نمی رسید؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	مقدمه
۴	بیان مساله
۸	اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۰	اهداف پژوهش
۱۰	فرضیه های پژوهش
۱۰	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها
۱۲	فصل دوم: ادبیات و پیشینه ی پژوهش
۱۳	مبانی نظری
۱۳	مفهوم سلامت روان
۱۴	تعاریفی از سلامت روان
۱۸	مفهوم سلامت روان از دیدگاه نظریه پردازان
۲۸	هوش هیجانی
۳۳	نظریه های هوش هیجانی
۴۲	رویکردهای هوش هیجانی
۵۳	فیزیولوژی هوش هیجانی
۵۶	ویژگیهای شخصیت
۵۸	ساختار شخصیت
۵۹	نظریه های شخصیت
۷۱	پیشینه پژوهش
۷۱	پیشینه خارجی
۷۴	پیشینه داخلی
	جمع
۷۷	بندی
۷۸	فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۷۹	روش تحقیق.....
۷۹	جامعه آماری.....
۷۹	نمونه مورد مطالعه، حجم نمونه، روش نمونه گیری و ویژگی های دموگرافیک نمونه.....
۷۹	ابزار تحقیق.....
۸۴	روش اجرای پژوهش.....
۸۴	روش تجزیه و تحلیل آماری داده ها.....
۸۴	ملاحظات اخلاقی.....
۸۵	فصل چهارم: یافته های پژوهش.....
۸۶	یافته های توصیفی.....
۸۷	یافته های استنباطی.....
۹۴	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری.....
۹۵	خلاصه پژوهش.....
۹۶	بحث و نتیجه گیری.....
	دستاورد های پژوهش.....
	۱۰۱
۱۰۱	محدودیت های پژوهش.....
۱۰۱	در اختیار محقق.....
۱۰۱	خارج از کنترل محقق.....
۱۰۱	پیشنهاد های پژوهش.....
۱۰۱	پیشنهاد های پژوهشی.....
۱۰۱	پیشنهاد های کاربردی.....
۱۰۲	منابع فارسی.....
۱۰۸	منابع خارجی.....
۱۱۱	پیوست الف) پرسشنامه ویژگیهای شخصیتی.....

پیوست ب) پرسشنامه هوش

هیجانی..... ۱۱۵

پیوست ج) پرسشنامه سلامت

روان..... ۱۱۸

عنوان

انگلیسی..... ۱۲۰

چکیده

انگلیسی..... ۱۲۱

فهرست جداول

- جدول ۱-۲- تواناییهایی که به وسیله آزمون هوشبهر هیجانی چند عاملی و آزمون هوش هیجانی مایر،
سالووی و کاروسو اندازه گیری می شوند..... ۴۳
- جدول ۲-۲- عادات رفتاری افراد با هوش هیجانی..... ۵۲
- جدول ۱-۴- میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه..... ۸۶
- جدول ۲-۴- همبستگی بین ویژگیهای شخصیت و سلامت روان..... ۸۷
- جدول ۳-۴- همبستگی بین هوش هیجانی و سلامت روان..... ۸۸
- جدول ۴-۴- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد افسردگی بر اساس
ویژگیهای
شخصیتی..... ۸۹
- جدول ۵-۴- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد اضطراب بر اساس
ویژگیهای
شخصیتی..... ۹۰
- جدول ۶-۴- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد استرس بر اساس
ویژگیهای
شخصیتی..... ۹۱
- جدول ۷-۴- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد افسردگی بر اساس
ابعاد هوش
هیجانی..... ۹۲
- جدول ۸-۴- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد اضطراب بر اساس
ابعاد هوش
هیجانی..... ۹۳

جدول ۴-۹- نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی بعد استرس بر اساس ابعاد هوش

هیجانی.....۹۳

فهرست اشکال

شکل ۲-۱- نظریه بقراط و آیزنک در مورد

شخصیت.....۶۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین رابطه ویژگیهای شخصیت و هوش هیجانی با سلامت روان در دانشجویان آموزشکده فنی و حرفه ای شهید رجایی شیراز انجام شد. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان آموزشکده فنی و حرفه ای شهید رجایی شیراز به تعداد ۷۰۰ نفر بود. نمونه مورد پژوهش ۱۲۵ نفر بود که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات پرسشنامه ویژگیهای شخصیتی نئو (۱۹۸۵)، هوش هیجانی شوت (۱۹۹۸) و سلامت روان لایبوند (۱۹۹۵) مورد استفاده قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده ها در آمارتوصیفی از میانگین، انحراف استاندارد و در آمار استنباطی از ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین ویژگیهای شخصیت (برونگرایی، بازبودن و باوجدان بودن) و هوش هیجانی (تنظیم هیجان، ارزیابی و بیان هیجان و بهره برداری از هیجان) با سلامت روان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج دیگر نشان داد که از میان ویژگیهای شخصیت فقط بعد بازبودن توان پیش بینی کنندگی سلامت روان (افسردگی و اضطراب) را دارند. همچنین از میان ابعاد هوش هیجانی فقط بعد تنظیم هیجان توان پیش بینی کنندگی سلامت روان (افسردگی، اضطراب و استرس) را دارند.

کلمات کلیدی: ویژگیهای شخصیت، سلامت روان، هوش هیجانی

فصل یک

کلیات پژوهش

مقدمه

امروزه داشتن سلامت از مهمترین سرمایه های جامعه بشری به حساب می آید. سلامت جسمی، روانی و اجتماعی افراد از منابع اساسی و بنیادین یک ملت است که اگر از آن غفلت شود و به هدر رود، موتور حرکت، پویایی و تکامل جامعه کند می شود؛ نارضایتی در خانواده ها افزایش می یابد و دیگر صدای خنده و شادی کودکان شنیده نخواهد شد. شیوه زندگی سالم و ایمن، منبعی ارزشمند برای کاهش اختلالات و ارتقای سلامت و ایمنی است. عبارت شیوه زندگی در تحلیل سلامت روانی ارزش قابل ملاحظه ای دارد. در واقع، یک شیوه زندگی سالم باید با محیط اجتماعی خود سازگار باشد. به طور معمول در یک شیوه زندگی سالم و ایمن فرد به طور آگاهانه دست به انتخاب می زند. بنابراین، نحوه زندگی افراد متأثر از تصمیم گیری های آنهاست که بر سلامت روانی شان تأثیر می گذارد. طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت، تلاش برای ارتقای سلامت و ایمنی افراد از طریق توانمندسازی آنها برای تغییر شیوه زندگی شان می بایست در جهت تغییر فردی و اجتماعی در رفتار آنها تنظیم شود. بنابراین، آموزش مهارت های زندگی برای جوانان که سرمایه های امیدبخش آینده اند از ضرورت های اساسی یک جامعه سالم به شمار می رود. هدف اصلی بهداشت روان، تأمین، حفظ و ارتقای سلامت و روان افراد جامعه است؛ به گونه ای که آنها نه تنها بیماری روانی نداشته باشند بلکه از عناصر شناختی، عاطفی و توانایی های خود در رابطه با

دیگران آگاه باشند و با داشتن تعادل روانی بهتر بر استرس های زندگی فایق آیند؛ از زندگی خود لذت ببرند و با اعضای خانواده و محیط اطرافشان ارتباط مناسب برقرار کنند (رفیعی فر و همکاران، ۱۳۸۶). از نشانه های سلامت روانی و اجتماعی افراد، داشتن ارتباط اجتماعی است. وجود روابط گرم و صمیمی با افراد دیگر منبع ایمنی، اعتماد، راحتی و آسایش هر انسان، سازمان و جامعه است (هارجی و همکاران، ۱۳۸۲). پژوهش های مختلف به نقش و اهمیت ویژگیهای شخصیت و هوش هیجانی در سلامت روان افراد اشاره کرده اند. از نظر بار - ان یکی از عوامل مهم در موفقیت فرد در زندگی، داشتن هوش هیجانی بالاست که به صورت مستقیم بهداشت روانی او را تحت تأثیر قرار می دهد. او معتقد است که هوش هیجانی و مهارتهای اجتماعی در طی زمان و در جریان زندگی رشد می کنند و تغییر می یابند. پس، با آموزش و برنامه های اصلاحی می توان میزان هوش هیجانی را در افراد بهبود بخشید. در این پژوهش سعی شده است به تأثیر مؤلفه های ویژگیهای شخصیت و هوش هیجانی در سلامت روان و شیوه های تقویت آن در افراد، به ویژه دانشجویان، پرداخته شود.

بیان مسأله

در عصر حاضر، دانشجویان از جمله اعضای مهم و تاثیر گذار جوامع به شمار می روند از جمله مسائل مهم توجه به بهداشت جسم و روان این قشر است. در این میان، سلامتی حالتی است که نه تنها به کارکردهای بدنی فرد، بلکه به بسیاری از جنبه های کارکرد روانی او نیز وابسته است (دیماتئو،^۱ ترجمه کاویانی و همکاران، ۱۳۷۸). سازمان بهداشت جهانی، سلامتی را چنین تعریف کرده است: سلامتی عبارت است از رفاه کامل جسمی، روانی، اجتماعی و نه فقط فقدان بیماری (گنجی، ۱۳۷۶).

سلامت روانی عمومی در واقع تعادل بین جنبه های مختلف زندگی جسمانی، اجتماعی، روحی، معنوی و هیجانی است. نحوه ای که ما محیط پیرامون مان را اداره می کنیم و برای زندگی خود تصمیم می گیریم از اهمیت خاص برخوردار می باشد؛ بنابراین مشخص می شود که سلامت روانی بخش جدایی ناپذیری از سلامت جسمانی ما می باشد (سازمان بهداشت جهانی،^۲ ۲۰۰۵). سلامت روانی حالت عملکرد موفقیت آمیز کنش روانی است که حاصل آن فعالیت های ثمر بخش، روابط رضایت بخش با دیگران، توانایی

۱- Dimatteo

۲- World Health Organization

سازگاری با تحولات و کنار آمدن با نامالایمات است (گنجی، ۱۳۷۶). یان و همکاران^۱ (۲۰۰۸) معتقدند که تجربیات دوران کودکی، سطح تحصیلات، روابط والدین، هوش هیجانی، رضایت شغلی، تیپ شخصیتی بر سلامت روانی افراد تاثیر می گذارد. سلامت روانی با رفاه شخصی، روابط خانوادگی، بین فردی، ایفای نقش در اجتماع و جامعه رابطه ضروری دارد. سلامت روانی از اوایل دوران کودکی تا لحظه مرگ در پرورش مهارت‌های فکری و ارتباطی، یادگیری، رشد عاطفی، انعطاف پذیری و عزت نفس نقشی غیر قابل انکار دارد (برکل و همکاران^۲، ۲۰۰۴).

از ویژگی‌های افراد دارای سلامت روانی می توان شناخت خود، انگیزه‌ها، آرزوها و محیط خود، یکپارچگی شخصیت که خود موجب هماهنگی بین اعمال مختلف فرد با یکدیگر می گردد را نام برد. تحقیق در زمینه سلامت روان و شخصیت به دلیل اطلاعاتی که در زمینه علل مکانیسم‌های مرتبط با سلامت روان فراهم می سازد حائز اهمیت می باشد. در دهه های اخیر تحقیقات وسیعی در زمینه سلامت روان و تفاوت‌های فردی از جمله خشم، عصبانیت، تیپ های شخصیتی، سرکوبی، جستجوگر هیجان، مضطرب، بدبین، منبع کنترل، فرسودگی، جاه طلب، بزهکار، اعتماد و بسیاری از موارد دیگر صورت گرفته است (گودوین و فریدمن^۳، ۲۰۰۶).

باید دانست که افراد در موقعیت های مختلف، از لحاظ ادراک و مواجهه با انواع تکالیف، رویدادها و تعارض ها با هم متفاوت اند و این امر به ویژگی های شخصیتی آنان مربوط است. بعضی از صفات شخصیتی می توانند نقش مهمی در سبب شناسی و پیشرفت اختلالات داشته باشند. شخصیت فرد به طور غیر مستقیم و از طریق ایجاد رفتارهای ناسالم نظیر سیگار کشیدن، سوءاستفاده از مواد، بی خوابی، سوءتغذیه و ... باعث بیماری فرد می شود. به عنوان مثال، میل^۴ (۱۹۷۵)، به نقل از امامی پور، کوشکی و سبزمیدانی، (۱۳۸۹) اظهار می دارد افرادی که در برون گرایی نمره ی پایینی دارند، مستعد افسردگی هستند.

پژوهشگران به طور فزاینده ای به مطالعه و بررسی شخصیت و ابعاد آن به عنوان عاملی تأثیرگذار در سلامت عمومی افراد پرداختند. بررسی ها نشان دادند شخصیت افراد می تواند مهم ترین عامل تأثیر گذار در

۳- Yan, Wang, Cheng, Miao, Zhang & Yuan

۴- Berkels, Henderson, Henke, Kuhn, Lavikainen & Lehtinen

۱- Goodwin RD, Friedman

۲- Meehl

سازگاری و سلامتی آنان به شمار آید (مک کری و کوستا^۱، ۱۹۸۶؛ مایرز و دینر^۲، ۱۹۹۵؛ هایز و جوزف^۳، ۲۰۰۳؛ به نقل از احدی، ۱۳۸۶).

کوستا و مک کری^۴ (۱۹۸۶، به نقل از احدی، ۱۳۸۶) نشان دادند که شخصیت از پنج عامل اصلی نوروزگرایی^۵، برونگرایی^۶، تجربه پذیری^۷، همسازی^۸ و وظیفه شناسی^۹ تشکیل شده است. که هر یک از این عوامل نیز محصول شش صفت می باشند. کوستا و مک کری (۱۹۸۶) با استفاده از تحلیل عامل به این نتیجه رسیدند که می توان از لحاظ تفاوت های فردی در خصوصیات شخصیتی، پنج بعد اصلی را به شرح زیر در نظر گرفت:

نوروزگرایی (N): تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم جویی، خصومت، تکانش وری، افسردگی و عزت نفس پایین.

برون گرایی (E): تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت طلبی، پرانرژی بودن و صمیمیت.

تجربه پذیری (O): تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف پذیری و خردورزی.

همسازی (A): تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی و همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی.

وظیفه شناسی (C): تمایل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتماد و اتکا، خودنظم بخشی، پیشرفت مداری، منطقی بودن و آرام بودن.

امروزه، بسیاری از پژوهشگران بر این عقیده اند که مدل پنج عاملی شخصیت^{۱۰} مک کری و کوستا (۱۹۸۶)، می تواند دانش ما را درباره ی شخصیت و سلامتی افزایش دهد. چنان که می توان هر یک از پنج عامل اصلی، نوروز گرایی (N)، برونگرایی (E)، تجربه پذیری (O)، همسانی (A) و وظیفه شناسی (C) را به عنوان مجموعه ای از صفات سازش یافته ای دانست که می توانند هم به فرد و هم به گروه جهت رسیدن

۳- Mc cre & Costa

۴- Myers & Diener

۵- Hayes & Joseph

۶- Costa & McCrae

۷- Neuroticism

۸- Extraversion

۹- Openness to experience

۱۰- Agreeableness

۱۱-Conscientiousness

۱- five facfor model

به نیازهای اساسی شان کمک نمایند (باس، ۱۹۹۶؛ به نقل از کروتکوف و هانا، ۲۰۰۴). در چند بررسی معلوم گردید که برون گرایی به صورت مثبت با سلامت روانی، و هیجانی فرد ارتباط دارد، در حالی که، روان رنجور خوبی ارتباط منفی با سلامت روانی افراد دارد (کوستا و مک کری، ۱۹۸۴؛ واستون و کلارک، مک اینتایر و هامیکر، ۱۹۹۲؛ به نقل از شولتز، ۱۳۸۳). مک کری و کوستا (۱۹۹۱؛ به نقل از هایز و جوزف، ۲۰۰۳) عنوان می کنند که بعد انعطاف پذیری شخصیت باعث می شود که شخص، هم حالات عاطفی مثبت و هم حالات عاطفی منفی را بیشتر تجربه نماید، بنابراین، هیچ ارتباط مستقیمی بین این بعد و سلامتی وجود ندارد. بررسی های طولی درباره افراد نشان می دهد افرادی که در ابعاد دلپذیر بودن و با وجدان بودن نمرات بالایی داشتند از اشخاصی که در این ابعاد نمرات پایین داشتند سلامت روانی بیشتری را نشان دادند (مک کری و کوستا، ۱۹۹۱؛ به نقل از شولتز، ۱۳۸۳).

هوش هیجانی مجموعه ای از مهارت های به هم پیوسته برای ادراک دقیق، ارزیابی و ابراز هیجانات، دسترسی یا ایجاد احساسات به منظور تسهیل تفکر، توانایی فهم هیجانات و تنظیم آنها به منظور رشد هیجانی و عقلانی است. مطالعات متعددی در زمینه ارتباط هوش هیجانی و سلامت روان انجام گرفته است و نتایج بدست آمده حاکی از آن است که هوش هیجانی و مؤلفه های آن هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم با سلامت روان ارتباط دارد. نیکولا، شولتز، مالوف، تورستینسون و سالی^۱ (۲۰۰۷) در یک فرا تحلیل نشان دادند که هوش هیجانی با سلامت روان رابطه مثبت و معنادار دارد. افرادی که در باره هیجانات خود آگاهی بیشتری دارند در مقایسه با افرادی که مهارت های کمتری دارند از سطح سلامت روان بیشتری برخوردارند (فرناندز، بروکال و اکسترمرآ، ۲۰۰۶). گوم و کلور^۲ (۲۰۰۲) در پژوهش های خود در رابطه با بهداشت روان و مسائل وابسته به هوش هیجانی دریافته اند که افراد دارای هوش هیجانی بالا فشار روانی کمتری را تحمل می کنند و از رضایت روانشناختی و جسمی بهتری برخوردارند (به نقل از حیدری پور، مشهور، مهدی و اصغری نکاح، ۱۳۹۲).

با توجه به مبانی نظری و تحقیقات انجام شده هنوز خلاهایی در ارتباط بین ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی و سلامت روان وجود دارد به طوری که به برخی از مؤلفه های سلامت روان از جمله افسردگی و اضطراب توجهی نشده و از طرفی پژوهشی که تاثیر همزمان ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی را بر

۱- Nicola, Schulte, Malouff, Thorsteinsson & Sally

۲- Fernandez, Brrocal & Extremera

۳- Gohm & Clore

روی سلامت روان آن هم بر روی قشری از جامعه که در آینده نزدیک بایستی مسئولیت های سنگینی را در جامعه به عهده بگیرند انجام نشده است. بر این اساس هدف پژوهش پاسخگویی به این سؤال است که: آیا رابطه معناداری بین ویژگیهای شخصیتی و هوش هیجانی با سلامت روان در دانشجویان آموزشکده های فنی و حرفه ای شیراز وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

از آنجا که در جامعه تصورات قالبی در مورد دانش آموزانی که به رشته های فنی و حرفه ای و کاردانش رو می آورند وجود دارد و این تصور غلط مبنی بر اینکه این چنین دانش آموزانی به واسطه افت تحصیلی و عدم توانایی در ورود به رشته های نظری مجبور به ادامه تحصیل در این رشته ها می شوند، وجود دارد و حتی گاهی پا را نیز از این فراتر گذاشته و چنین گفته می شود که این گونه دانش آموزان از نظر ویژگیهای رفتاری، هوشی و شخصیتی نیز در مقایسه با دانش آموزان دیگر متفاوتند ضرورت پژوهشی در این زمینه که این افراد در دوره دانشجویی دارای چه خصوصیات و ویژگیهایی از نظر هوش هیجانی، ویژگیهای شخصیتی و سلامت روان می باشند احساس شد.

مروری در متون پژوهشی حاکی است که پژوهش هایی به بررسی و مطالعه ویژگی های شخصیت و هوش هیجانی با سلامت روان دانشجویان پرداخته اند. در عصر حاضر، دانشجویان از جمله اعضای مهم و تاثیر گذار جوامع به شمار می روند. از جمله مسائل مهم توجه به بهداشت جسم و روان این قشر است. در این میان، سلامتی حالتی است که نه تنها به کارکردهای بدنی فرد، بلکه به بسیاری از جنبه های کارکرد روانی او نیز وابسته است (دیماثو، ترجمه کاویانی و همکاران، ۱۳۷۸).

بعضی از صفات شخصیتی می توانند نقش مهمی در سبب شناسی و پیشرفت اختلالات داشته باشند. شخصیت فرد به طور غیر مستقیم و از طریق ایجاد رفتارهای ناسالم نظیر سیگار کشیدن، سوءاستفاده از مواد، بی خوابی، سوءتغذیه و ... باعث بیماری فرد می شود. به عنوان مثال، میل (۱۹۷۵) اظهار می دارد

افرادی که در برون‌گرایی نمره‌ی پایینی دارند، مستعد افسردگی هستند. پژوهشگران به طور فزاینده‌ای به مطالعه و بررسی شخصیت و ابعاد آن به عنوان عاملی تأثیرگذار در سلامت عمومی افراد پرداختند.

بررسی‌ها نشان دادند شخصیت افراد می‌تواند مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در سازگاری و سلامتی آنان به شمار آید (مایرز و دینر، ۱۹۹۵، به نقل از احدی، ۱۳۸۶) امروزه، بسیاری از پژوهشگران بر این عقیده‌اند که مدل پنج‌عاملی شخصیت، می‌تواند دانش ما را درباره‌ی شخصیت و سلامتی افزایش دهد. چنان‌که می‌توان هر یک از پنج عامل اصلی، روان‌نژندگرایی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلبذیر بودن، و با وجدان بودن را به عنوان مجموعه‌ای از صفات سازش‌یافته‌ی دانست که می‌توانند هم به فرد و هم به گروه جهت رسیدن به نیازهای اساسی شان کمک نمایند (کروتکوف و هانا، ۲۰۰۴).

هایس و جوزف (۲۰۰۳، به نقل از احدی، ۱۳۸۶) بر این عقیده‌اند که افراد با وجدان و برون‌گرا از سلامت روان بالاتری برخوردارند و افرادی که از نظر اجتماعی خوش‌برخورد و در برخورد با دیگران هم‌احساسی و توجه بیشتری دارند ضمن برخوردارگی از هوش هیجانی بالاتر از سلامت روان بهتر و بالاتری نیز برخوردارند. افرادی که هوش هیجانی پایین‌تری دارند، در مواجهه با استرس‌زاهای زندگی، سازگاری و انطباق ضعیف‌تری خواهند داشت و در نتیجه بیشتر به افسردگی، ناامیدی و دیگر پیامدهای منفی زندگی مبتلا می‌شوند. برعکس افرادی که هوش هیجانی بالا دارند سبک زندگی خود را به گونه‌ای ترتیب می‌دهند که پیامدهای منفی کمتری را تجربه کنند. در ایجاد و حفظ روابط کیفی بالا نیز مهارت دارند. بطور کلی هوش هیجانی با وقایع و پیامدهای زندگی ارتباط دارد و به افراد در فهم و پیش‌بینی جنبه‌های گوناگون روزمره کمک می‌کند (سیاروچی، چان، کاپوتی و روبرتز^۱، ۲۰۰۱؛ به نقل از حدادی کوهسار، روشن و اصغرنژاد، ۱۳۸۶).

با توجه به نقش و اهمیت هوش هیجانی در زندگی خصوصی و بین‌فردی مطالعات عدیده بیانگر آن است که زندگی بشر، امروز با استرس‌های متعدد و پیچیده‌ای عجین شده است و توانایی مقابله با این استرس‌ها زمینه حفظ و تامین سلامت جسمی، روانی و هیجانی شخص را تأمین می‌کند و ناتوانی در تنظیم هیجان‌ها زمینه بروز بیماریهای متعدد جسمی و روانی را فراهم می‌سازد، به این ترتیب، روشهای ارتقاء هوش هیجانی را نوعی عامل مهم در شکل‌گیری سلامت جسمی و روانی اشخاص می‌توان محسوب کرد. مطمئناً نتایج چنین پژوهش‌هایی می‌تواند به اصلاح تصورات قالبی و دیدگاههای غلطی که

۱- Ciarrochi, Chan, Caputi & Roberts